

รายงานฉบับประชาชน

การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) สำหรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

โครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA)

กันยายน ๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหิดล

บริษัท ยูไนเต็ด แอนนาลิสต์
แอนด์ เอ็นจิเนียริง คอนซัลแตนท์ จำกัด

บทที่ ๑

บทนำ

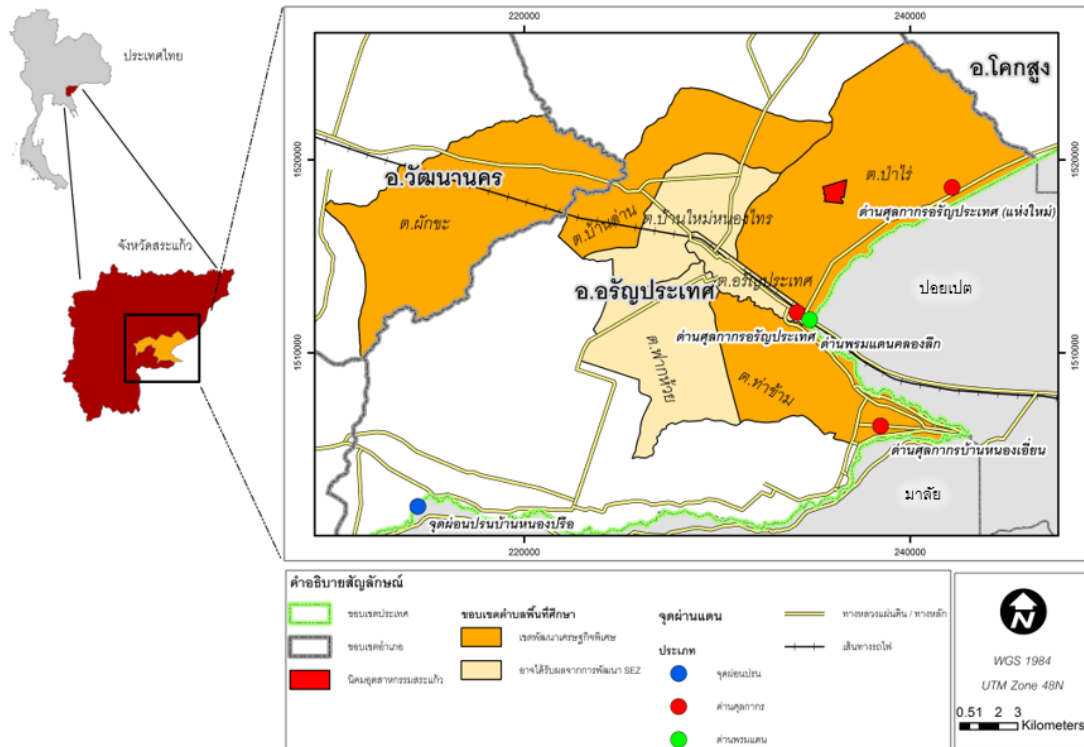
รายงานฉบับประชาชน เรื่องการศึกษาประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อสารผลการศึกษา SEA สำหรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) สระแก้วให้แก่ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้เสียที่จะได้รับผลจากการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ใน ๗ ตำบล ของจังหวัดสระแก้ว แสดงดังรูปที่ ๑ โดยแบ่งเป็น ๔ ตำบลในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ประกอบด้วย ตำบลผักขะ ป่าไร่ บ้านด่าน และท่าข้าม และ ๓ ตำบลข้างเคียง ประกอบด้วย ตำบลปากห้วย อรัญประเทศ และบ้านใหม่หนองไทร ให้รับทราบผลการดำเนินงานของโครงการฯ และเป็นการคืนข้อมูลผู้มีส่วนได้เสียที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำ SEA นี้ ตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการดำเนินงาน โดยได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมวิเคราะห์และประเมินข้อมูลสถานการณ์ของพื้นที่ มองเห็นโอกาสและประโยชน์การพัฒนา และตระหนักถึงปัญหา ข้อจำกัดและความเสี่ยงในการพัฒนา SEZ ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และผู้มีส่วนได้เสียได้แสดงความต้องการ ความคาดหวังการพัฒนาให้พื้นที่จังหวัดสระแก้วมีความมั่นคงและยั่งยืน

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ได้รับเลือกให้เป็นพื้นที่นำร่องในการจัดทำ SEA เชิงประยุกต์ เนื่องจากเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วเป็น ๑ ใน ๑๐ พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ที่มีประเด็นการพัฒนาที่น่าสนใจหลายประเด็นทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยจังหวัดสระแก้วเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายได้จากการค้าขายระหว่างชายแดนไทยกับกัมพูชา มีอัตราการเติบโตของจำนวนประชากรเติบโตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อมีนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษขึ้น จังหวัดสระแก้วอาจได้รับผลกระทบจากการพัฒนา ซึ่งหากไม่มีการจัดการที่ดีอาจเกิดผลเชิงลบในพื้นที่ได้ เช่น ความไม่เพียงพอของทรัพยากรทางการแพทย์ ความเหลื่อมล้ำระหว่างคนที่อาศัยเดิมและคนที่ย้ายเข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ปัญหาการจัดการขยะ เป็นต้น โดยในการศึกษา SEA สำหรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วนั้น มีพื้นที่ศึกษารวม ๒๑๑,๐๗๔.๓๓ ไร่ และสำเร็จได้ผลลัพธ์เป็นรายงาน SEA ซึ่งให้ข้อมูลสำคัญจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และแนวทางการบูรณาการผลลัพธ์ดังกล่าวกับแผนพัฒนาอื่น ๆ โดยเฉพาะแผนพัฒนาจังหวัดในพื้นที่นำร่อง อีกทั้งคาดว่าจะทำให้แผนการพัฒนาบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาคประชาชนที่จะได้ประโยชน์และผลกระทบโดยตรง

รายงานฉบับประชาชนนี้ครอบคลุมสาระสำคัญของการศึกษาประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์และมุ่งหมายสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการนำผลการศึกษา SEA ไปใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต

รายงาน SEA ฉบับประชาชนนี้ มีคำถาม - คำตอบ หาได้จากเนื้อหาในแต่ละบท ดังนี้

๑. ที่ผ่านมาและถึงปัจจุบัน พื้นที่มีสภาพและปัจจัยส่งผลกระทบ (บทที่ ๒)
๒. ค้นหาปัญหาอุปสรรค โอกาสและความท้าทายในการพัฒนาว่าคืออะไรบ้าง (บทที่ ๓)
๓. มีเป้าหมายและพัฒนาไปตามทางเลือกไหนดี ให้เหมาะสมและตรงความต้องการ (บทที่ ๔)
๔. สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างจริงจัง ให้กว้างขวางและต่อเนื่องได้ อย่างไร (บทที่ ๕)
๕. นำผลของ SEA ไปสู่การดำเนินงานและปฏิบัติ ได้อย่างไร (บทที่ ๖)

รูปที่ ๑ ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

โดยในขั้นตอนการศึกษา SEA นั้นได้มุ่งให้เกิดการบูรณาการผลลัพธ์กับการจัดทำแผนพัฒนาต่าง ๆ โดยได้ยึดตามแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ของประเทศไทย (สชช., ๒๕๖๔) ซึ่งในการดำเนินงานโครงการฯ ได้มีการดำเนินการแบ่งออกเป็น ๒ ช่วง ได้แก่ ช่วงการศึกษาการกำหนดขอบเขต และช่วงการพัฒนา ประเมินทางเลือก และการกำหนดมาตรการความยั่งยืน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ๒๕๖๓ – กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งมีกรอบการดำเนินงานโดยย่อสรุปดังรูปที่ ๒

รูปที่ ๒ กรอบการดำเนินงานของโครงการฯ

บทที่ ๒

ผลการวิเคราะห์สภาพและปัจจัยการพัฒนา

การวิเคราะห์การพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการพื้นที่ใน ๗ ตำบลทั้งในทางบวกและทางลบ และบ่งชี้ช่องว่างและโอกาสในการพัฒนา ขั้นตอนการวิเคราะห์ฯ นั้น ได้วิเคราะห์ประเด็นปัญหา สาเหตุ และรากของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในพื้นที่ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยนำข้อมูลที่ได้รับจากผู้มีส่วนได้เสียและข้อมูลและข้อเท็จจริงจากรายงานทางวิชาการมาวิเคราะห์ร่วมกัน ในส่วนของข้อมูลจากผู้มีส่วนได้เสียนั้น เป็นประเด็นที่ค้นพบจากกระบวนการมีส่วนร่วมที่ผู้มีส่วนได้เสียได้ร่วมกันวิเคราะห์และนำเสนอ จากผู้มีส่วนได้เสียซึ่งอาศัยในพื้นที่ศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียได้ร่วมกันระดมความคิดเห็น ในประเด็นปัญหา ความต้องการ และความคาดหวังที่มีต่อการพัฒนาในพื้นที่ โดยปัญหาสำคัญที่รวบรวมได้จะเน้นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ซึ่งพบปัญหาหลักในพื้นที่ทั้งหมด ๗ เรื่อง แบ่งตามมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (รูปที่ ๓) ดังนี้

๑) **ด้านเศรษฐกิจ** พบประเด็นปัญหา ได้แก่ ผลผลิตทางการเกษตรรวมทั้งสมุนไพรขาดการส่งเสริมราคาตกต่ำ ผัสด่วน และไม่มีการเพิ่มมูลค่า ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ยังไม่เพียงพอทั้งในจังหวัดและเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้าน

๒) **ด้านสังคม** พบประเด็นปัญหา ได้แก่ แรงงาน (แรงงานท้องถิ่นในพื้นที่ขาดทักษะ และแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาแบบผิดกฎหมาย)

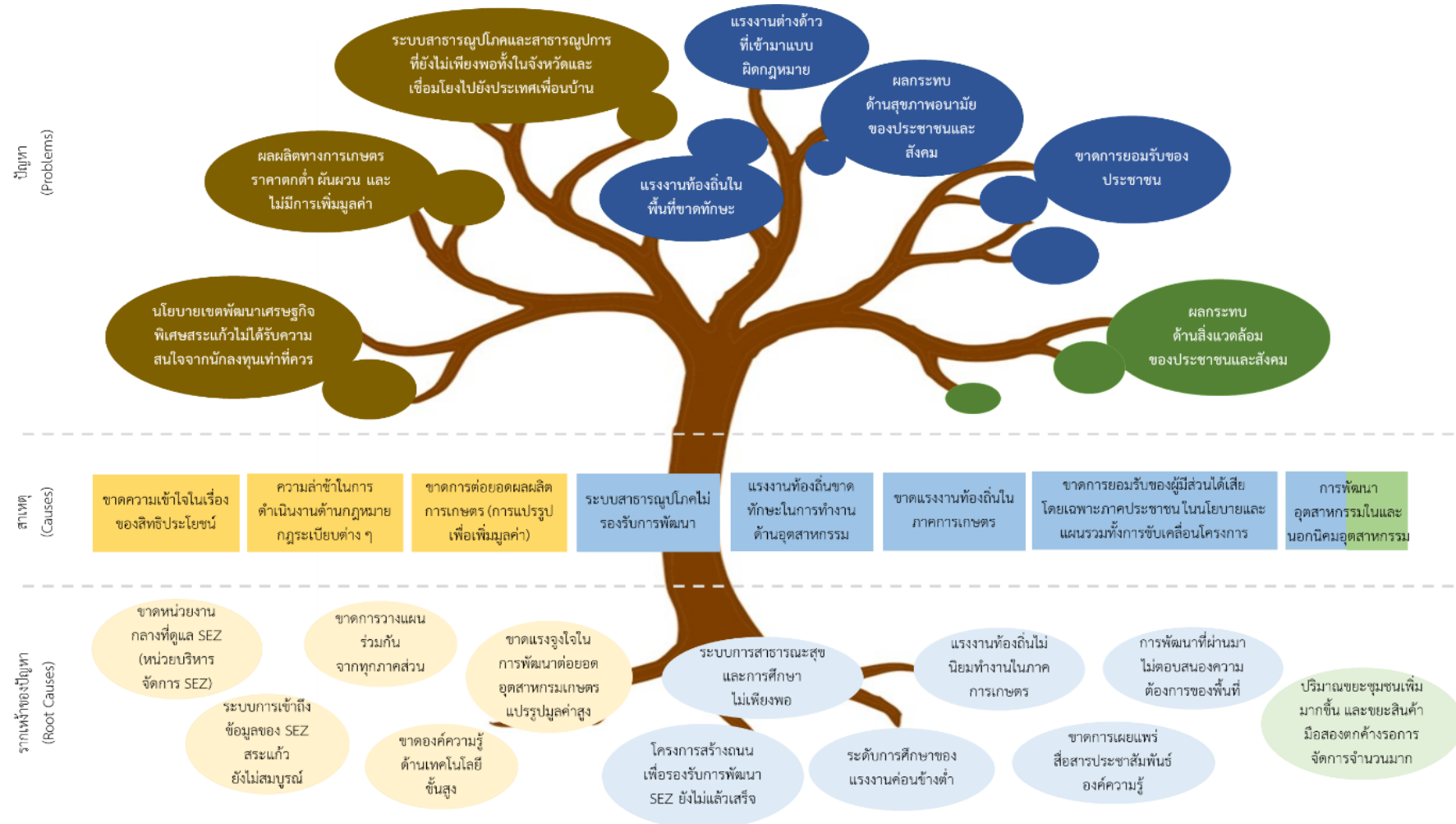
๓) **ด้านสิ่งแวดล้อม** พบประเด็นปัญหา ได้แก่ ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนและสังคม

และมีประเด็นความต้องการและความคาดหวังหลัก ๑๐ เรื่อง คือ ๑) มีการลงทุนในพื้นที่ ๒) เพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ ๓) เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (ถนน ไฟฟ้า ประปา) เพื่อรองรับการพัฒนา ๔) มีการลงทุนทางด้านสาธารณสุขเพิ่มขึ้น ๕) มีการพัฒนาอุตสาหกรรมสีเขียว เป็นมิตรต่อสังคม ชุมชน สิ่งแวดล้อม ๖) มีมาตรการจัดการสิ่งแวดล้อม ๗) แรงงานท้องถิ่นมีทักษะ และการศึกษาที่สูงขึ้น ๘) แรงงานต่างด้าวถูกกฎหมาย ๙) ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เพียงพอทั้งในจังหวัดและเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้าน และ ๑๐) ประชาชนให้การยอมรับในนโยบายและแผนรวมทั้งการขับเคลื่อนโครงการแสดงดังรูปที่ ๔

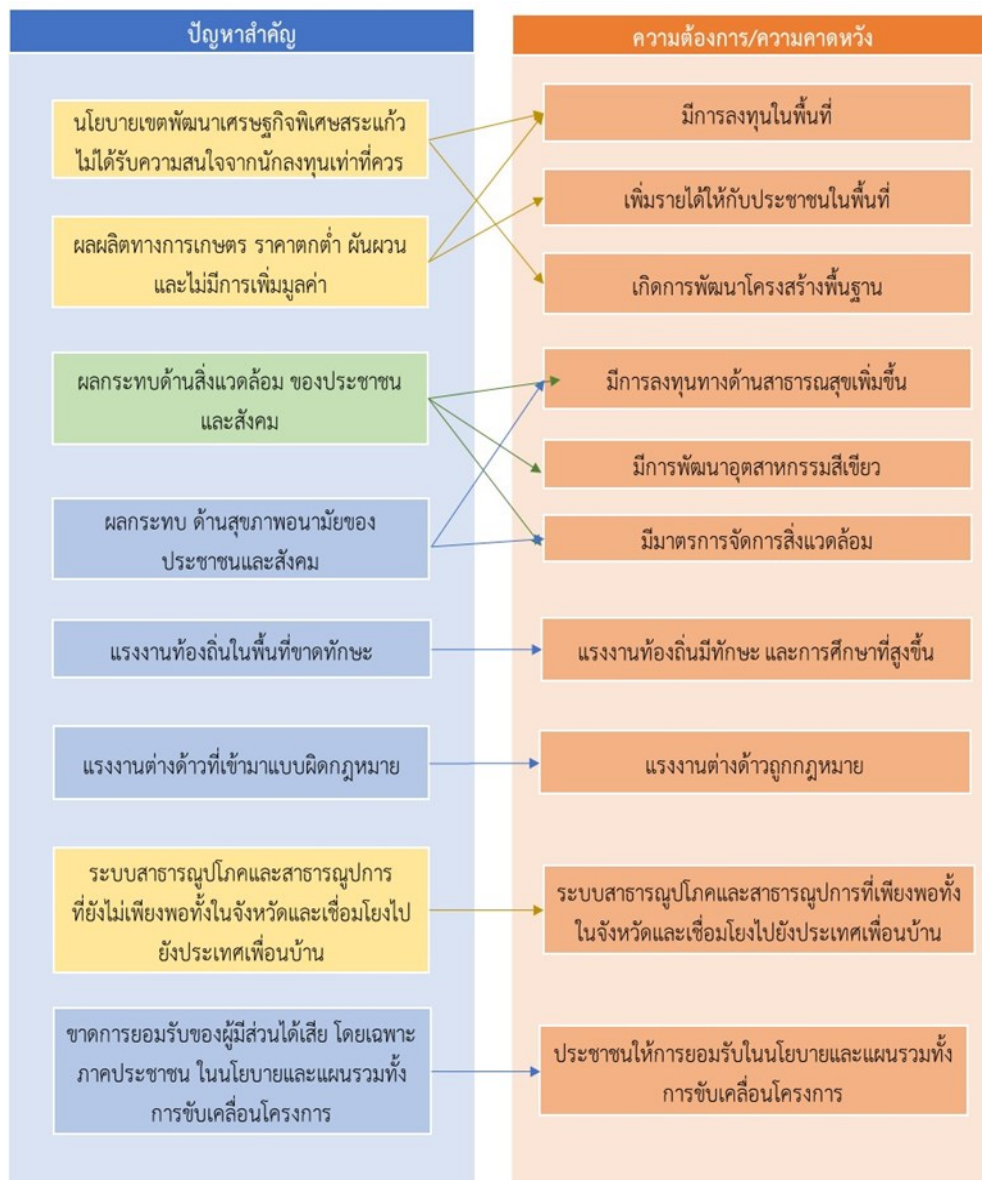
รายงานฉบับประชาชน

การศึกษาประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์สำหรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

โครงการติดตามและประเมินผลเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

รูปที่ ๓ ประเด็นปัญหา สาเหตุ และรากของปัญหาของการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วจากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย

รูปที่ ๔ ความเชื่อมโยงระหว่างปัญหาที่เกิดขึ้นและความต้องการ/ ความคาดหวังในการแก้ไขของ
ผู้มีส่วนได้เสียต่อพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

บทที่ ๓

ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าหมายและทางเลือกการพัฒนา

การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว แรงขับเคลื่อนของการพัฒนา และประเด็นความต้องการและความคาดหวัง พบว่า ประเด็นหลักสำคัญของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และศักยภาพแรงงานให้มีความเพิ่มขึ้นและสามารถตอบสนองต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ ควบคู่ไปกับการพัฒนาอุตสาหกรรม การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ระบบขนส่งและระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน และคงรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อช่วยให้อุณหภูมิชีวิตของคนในพื้นที่ดีขึ้น เนื่องจากการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เป็นจุดเชื่อมโยงการพัฒนานั้นไม่ได้จำกัดเฉพาะการพัฒนาอุตสาหกรรมมูลค่าสูง แต่มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุดิบหรือผลผลิตทางการเกษตรภายในจังหวัดสระแก้วได้ต่อไป จากประเด็นดังกล่าวสามารถวิเคราะห์และนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนานั้น สามารถวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก คือ

๑) การพัฒนา SEZ สระแก้ว เพื่อความเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานสู่ความมั่นคงอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างความเชื่อมโยงของกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ด้วยการคมนาคมขนส่งที่ต่อเนื่องรูปแบบต่าง ๆ และสะดวกรวดเร็ว

๒) การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงบนฐานทรัพยากร เพื่อต่อยอดและยกระดับผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นทรัพยากรของพื้นที่ ไปสู่การแปรรูปให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรมูลค่าสูงและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๓) การพัฒนาการศึกษา องค์กรความรู้ และศักยภาพของประชาชนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน เพื่อสร้างศักยภาพแรงงานให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานที่จะพัฒนาขึ้นอย่างมากเพื่อเป็นกำลังขับเคลื่อนการพัฒนา SEZ สระแก้วต่อไป

และองค์ประกอบในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้งสามข้อข้างต้นจะช่วยนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับเขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ดังนี้

“เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วเป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนา กิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาคขับเคลื่อนโดยเศรษฐกิจมูลค่าสูง เพื่อเชื่อมโยงกับการพัฒนาในพื้นที่บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความยั่งยืน”

สำหรับเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนให้การพัฒนาที่มีทิศทางไปสู่เป้าหมายการพัฒนา คือ ประเด็นยุทธศาสตร์ ซึ่งได้พิจารณากำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ไว้ ๓ เรื่องตามองค์ประกอบหลัก ๓ เรื่องข้างต้น พร้อมกับกำหนดวัตถุประสงค์ในแต่ละประเด็นไว้ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดหลักสำหรับการวางแผนพัฒนา หรือจัดทำโครงการต่าง ๆ รวมทั้งใช้ในการติดตามการดำเนินงานในอนาคต ซึ่งประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญจะถูกถ่ายทอดไปสู่การหาแนวทางการพัฒนาหรือทางเลือกการพัฒนารูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ (ตารางที่ ๑)

ตารางที่ ๑ เป้าหมายการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

เป้าหมายการพัฒนา	“เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วเป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาคขับเคลื่อนโดยเศรษฐกิจมูลค่าสูง เพื่อเชื่อมโยงกับการพัฒนาในพื้นที่บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความยั่งยืน”		
ประเด็นยุทธศาสตร์	๑) การพัฒนา SEZ สระแก้ว เพื่อความเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานสู่ความมั่งคั่งอย่างยั่งยืน	๒) การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงบนฐานทรัพยากร	๓) การพัฒนาการศึกษา องค์กรความรู้ และศักยภาพของประชาชนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน
วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	๑) เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเพิ่มมูลค่าการลงทุนในพื้นที่ SEZ สระแก้ว ๒) เพื่อส่งเสริมโอกาสความร่วมมือกับพื้นที่อุตสาหกรรมหรือพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษอื่น ๆ ๓) เพื่อสร้างความเชื่อมโยงของระบบโลจิสติกส์ ในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานด้านกายภาพ (Infrastructure) ๔) เพื่อสร้างมูลค่าห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) แบบครบวงจร	๕) เพื่อยกระดับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรมูลค่าสูงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ๖) เพื่อส่งเสริมการทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ๗) เพื่อส่งเสริมและผลักดันการทำเกษตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และความต้องการของอุตสาหกรรมเป้าหมาย	๑) เพื่อพัฒนาทักษะ องค์กรความรู้ ความชำนาญและเชี่ยวชาญที่สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ SEZ สระแก้ว ๒) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสิทธิประโยชน์ของแรงงานและประชาชนในพื้นที่ SEZ สระแก้ว ตลอดจนการสร้างการมีส่วนร่วม

บทที่ ๔

การพัฒนาและประเมินทางเลือก

ในขั้นตอนนี้ได้มีการออกแบบทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ ที่มีความเป็นไปได้ในการดำเนินงานตามแผนหรือแผนงาน ที่จะส่งผลให้การพัฒนา SEZ สระแก้วให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาไปสู่ภาพอนาคตที่ต้องการร่วมกัน เป็นแนวคิดการพัฒนาบนฐานของการใช้การเชื่อมโยงด้วยระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่ง ที่เชื่อมโยงกับภูมิภาคต่าง ๆ ภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน การพัฒนาระบบโลจิสติกส์เพื่อขนส่งและกระจายสินค้าทั้งนำเข้าและส่งออก โดยเฉพาะสินค้าที่เป็นผลผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการพัฒนาในแต่ละระยะ โดยได้กำหนดกรอบการพัฒนาที่จะช่วยให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ได้ ซึ่งทางเลือกการพัฒนาแต่ละทางเลือกจะมีจุดเด่นในการพัฒนาแตกต่างกัน (สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมในรายงานการศึกษาประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์สำหรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว)

โดยผลลัพธ์สุดท้ายของการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียในการศึกษา SEA คือการร่วมกันตัดสินใจว่าทางเลือกที่เหมาะสมในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ที่ตอบโจทย์กับการบรรลุวิสัยทัศน์ เป้าหมายการพัฒนาและประเด็นยุทธศาสตร์ มีทางเลือกที่เป็นไปได้มีหลายลักษณะ วิธีการ ข้อดีและความเสี่ยงแตกต่างกันไป ทั้งนี้ มีทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม จากความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสระแก้วโดยรวมสำหรับเป็นกรอบให้เดินหน้าไปตามเส้นทางในการจัดทำแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้อง คือ

“เป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค ขับเคลื่อนโดยการพัฒนาระบบโลจิสติกส์และกิจกรรมเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ผ่านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์”

๑. ความมุ่งหมายของทางเลือก:

เสริมสร้างศักยภาพของแรงงานทุกระดับในท้องถิ่นเพื่อรองรับอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นใน SEZ ทั้งอุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงรวมทั้งเกษตรยุคใหม่ ควบคู่ไปกับการสร้างความเชื่อมโยงของระบบโลจิสติกส์ ในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานด้านกายภาพ (Infrastructure) ส่งเสริมความร่วมมือและโอกาสกับพื้นที่อุตสาหกรรมหรือพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษอื่น ๆ ใกล้เคียง และส่งเสริมและผลักดันการทำการเกษตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และความต้องการของอุตสาหกรรมเป้าหมายและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๒. ลักษณะของทางเลือก:

เป็นทางเลือกที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจมูลค่าสูงยังคงมีระบบคมนาคมที่พัฒนาตามสภาพปกติ และขับเคลื่อนด้วยระบบโลจิสติกส์และกิจกรรมเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เน้นการพัฒนาผ่านการสร้างศักยภาพและฐานทรัพยากรมนุษย์ โดยเร่งจัดหาและคุ้มครองแรงงานที่มีศักยภาพ พัฒนาความรู้และทักษะฝีมือผ่านการศึกษาและการฝึกอบรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่

สนองตอบต่อตลาดแรงงานไม่ใช่เฉพาะในพื้นที่ SEZ สระแก้ว และจังหวัดสระแก้ว แต่รวมถึงพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจใกล้เคียง ได้แก่ EEC SEZ อื่น ๆ ทั้งในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค

๓. ข้อดี และช่องว่างและความเสี่ยง

๓.๑ ข้อดี:

ทางเลือกนี้มุ่งหวังหรือมีลักษณะเด่นคือ

- ตอบสนองบริบทของสังคมและประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของผู้มีส่วนได้เสียให้ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ไม่ละเลยความสำคัญของฐานรากความมั่นคงทางสังคมวิถีและบริบทของท้องถิ่น
- มีโอกาสสูงที่ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากการพัฒนาทั้งด้านกิจกรรมเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมบริการ และผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้วยหลักการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบครบวงจร และด้านสังคมด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความชำนาญและความรู้ในการสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งชั้นพื้นฐานและระดับสูง รวมทั้งการจัดการสิ่งแวดล้อม
- เป็นศูนย์กลางพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพทั้งความรู้และทักษะเพื่อรองรับตลาดแรงงานทั้งในและนอกในพื้นที่ SEZ สระแก้ว ทั้งในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค
- เพิ่มรายได้ให้กับแรงงานตามความสามารถและตำแหน่งงานที่ยกระดับขึ้น และเป็นการสร้างโอกาสให้กับผู้ที่ต้องการได้รับการพัฒนา
- เกิดเครือข่ายการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะกับสถาบันการศึกษาและศูนย์ฝึกอบรมต่าง ๆ รวมถึงผู้ประกอบการ

๓.๒ ช่องว่างและความเสี่ยง:

ทางเลือกนี้ยังมีช่องว่างหรือความเสี่ยงด้านการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ เนื่องจากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะต้องสอดคล้องกับตลาดแรงงาน ซึ่งอาจใช้ทรัพยากรและเวลาเนื่องจากต้องมีการสำรวจความต้องการแรงงานที่มีทักษะด้านใด และการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพตามความต้องการ และเศรษฐกิจอาจไม่เติบโตไปจนถึงการสร้างมูลค่าสูง หากขาดการมีส่วนร่วมและการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สอดคล้องกับตลาดแรงงาน อย่างต่อเนื่อง

บทที่ ๕

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย

กระบวนการศึกษา SEA เน้นและให้ความสำคัญมากต่อการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่เป็นตัวแทนของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา SEZ สระแก้ว ตลอดกระบวนการ SEA ทั้งหมดที่ดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นโครงการฯ (รูปที่ ๕) โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียได้เข้ามาเรียนรู้ และมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการรวบรวมปัญหาและสาเหตุ และความคาดหวังในการพัฒนา การวิเคราะห์สถานการณ์และสภาวะแวดล้อมของพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ทั้งที่เป็นโอกาส ข้อจำกัดและความท้าทาย การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา และการตัดสินใจเลือกทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมและตอบโจทยความต้องการมากที่สุด โดยให้ออกแบบให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ กำหนดทิศทางพัฒนาส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายและมีการทำงานในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน ผ่านกระบวนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยสามารถสรุปรายละเอียดที่กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนได้ดังตารางที่ ๒ และสามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมในรายงานการศึกษาประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์สำหรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว หรือเว็บไซต์ SEA ของสศช. (<http://sea.nesdc.go.th/pilot-project/sakaeo1/> และ <http://sea.nesdc.go.th/pilot-project/sakaeo2/>)

รายงานฉบับประชาชน

การศึกษาประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์สำหรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

โครงการติดตามและประเมินผลเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนแรกของ SEA

รูปที่ ๕ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียตลอดกระบวนการ SEA

ตารางที่ ๒ สรุปรายละเอียดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำ SEA

ขั้นตอนการศึกษา	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	การดำเนินงาน	ผลที่ได้รับ
๑. การกำหนดขอบเขต			
๑.๑ การรวบรวมประเด็นปัญหา โอกาส ความคาดหวัง ข้อห่วงกังวลของผู้มีส่วนได้เสีย	- เพื่อชี้แจงข้อมูลโครงการและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ ทั้ง สถานภาพหรือสถานการณ์ของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว - เพื่อรวบรวมประเด็นปัญหา ความท้าทายของการขับเคลื่อนแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ	การประชุมกลุ่มย่อยกับหน่วยงานในจังหวัดสระแก้ว ระหว่างวันที่ ๗ - ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓	ได้ทราบประเด็นปัญหา โอกาส ความคาดหวัง ข้อห่วงกังวลต่อการแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ
๑.๒ การกำหนดร่างขับเคลื่อนการพัฒนาวิสัยทัศน์ และประเด็นยุทธศาสตร์	กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียได้ร่วมกันบ่งชี้จุดเด่น อุปสรรค ข้อจำกัด ข้อห่วงกังวลและทิศทางการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ประเด็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว	การประชุมเชิงปฏิบัติการในวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓ ณ โรงแรมเดอะเวโล โหเต็ล แอนด์ บีเอ็มเอ็กซ์ บีมพ์แทร็ค จังหวัดสระแก้ว	- ยืนยันประเด็นปัญหา - ได้ร่างวิสัยทัศน์ และประเด็นยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว
๑.๓ การกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและตัวชี้วัด/ การกำหนดทางเลือกเบื้องต้น	- เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียได้ทราบผลการดำเนินงานของโครงการในช่วงที่ผ่านมา - ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและตัวชี้วัด ผลการประเมินข้อมูลฐาน และทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น	การประชุมออนไลน์ ๗ ครั้ง ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Meeting)	ได้เป้าหมายการพัฒนาพื้นที่ ประเด็นยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น

ขั้นตอนการศึกษา	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	การดำเนินงาน	ผลที่ได้รับ
๒. การพัฒนาทางเลือก	เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันทบทวนเป้าหมายการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัด และทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น	การประชุมออนไลน์ในวันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Meeting)	- ได้ทราบแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นฐานในพื้นที่ - ได้ร่างวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าหมาย การพัฒนาพื้นที่ (ฉบับทบทวน)
	เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันกำหนดตัวชี้วัดและประเมินแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของตัวชี้วัด และการคาดการณ์ผลกระทบของทางเลือกการพัฒนา	การประชุมในวันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ โรงแรมเดอะเวโลไฮเต็ล แอนด์ บีเอ็มเอ็กซ์ บัมพ์ แทร็ค จังหวัดสระแก้ว	- ได้ข้อคิดเห็นสำคัญต่อการปรับปรุงทางเลือกการพัฒนา - ทราบผลกระทบที่มีโอกาสเกิดขึ้นจากการพัฒนาในแต่ละทางเลือก - ได้ทราบตัวชี้วัดที่เหมาะสมที่ใช้ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานได้
๓. การประเมินทางเลือก	เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันประเมินทางเลือกการพัฒนา เพื่อให้ได้ทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม	การประชุมในวันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ โรงแรมเดอะเวโลไฮเต็ล แอนด์ บีเอ็มเอ็กซ์ บัมพ์ แทร็ค จังหวัดสระแก้ว	- ได้รับข้อมูลเชิงลึกและเรียนรู้การพัฒนาทางเลือกและการประเมินตัวชี้วัด ที่ครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม - ได้ทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม คือ การพัฒนาพื้นที่ให้เป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค ขับเคลื่อนโดยการพัฒนาระบบโลจิสติกส์และกิจกรรมเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ผ่านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
๔. การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนและแนวทางการผนวกผล	เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนสำหรับทางเลือกที่เหมาะสม		ได้กำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินการพัฒนาตามทางเลือกที่เหมาะสม

รายงานฉบับประชาชน

การศึกษาประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์สำหรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

โครงการติดตามและประเมินผลเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ขั้นตอนการศึกษา	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	การดำเนินงาน	ผลที่ได้รับ
SEA กับ แผนพัฒนา	เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะหรือแนวทางและแผนการผนวกผลการจัดทำ SEA เข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว		ได้ข้อเสนอแนะต่อมาตรการเพื่อความยั่งยืน และการผนวกผล SEA กับแผนพัฒนาจังหวัด

บทที่ ๖

ผลลัพธ์ SEA สู่การขับเคลื่อนไปปฏิบัติการ

ในการบูรณาการผลการศึกษา SEA กับแผนที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนเชิงพื้นที่ เช่น แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนารายสาขาในพื้นที่นั้น จำเป็นต้องพิจารณาความเหมาะสมกับสถานการณ์ และช่วงระยะเวลาการศึกษาของโครงการ ซึ่งในกรณีศึกษา SEA สำหรับการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วนั้นจะเป็นการถอดบทเรียนในการผนวกผลการศึกษา กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ซึ่งจากกระบวนการขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดจะพบว่าในปัจจุบันแผนพัฒนาจังหวัดเป็นแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อการพัฒนาในระยะยาว ทั้งนี้ ควรนำเอาผลลัพธ์จากกระบวนการของ SEA ตั้งแต่การกำหนดขอบเขตการพัฒนาและประเมินทางเลือก การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนมาผนวกรวมกับแผนจังหวัด

ทั้งนี้ ในกรณีศึกษา SEA สำหรับการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วนั้น เป็นการศึกษาในกรณีที่มีการจัดทำแผนพัฒนาฯ เดิมอยู่แล้ว ก่อนที่จะเริ่มศึกษา SEA ดังนั้น ในการผนวกผลการศึกษาสุดท้าย (ทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม และมาตรการเพื่อความยั่งยืน) จากกระบวนการ SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว จึงจำเป็นต้องนำผลการศึกษาไปพิจารณาร่วมกันกับผลประโยชน์การดำเนินงานตามแผนพัฒนาเดิม และปรับปรุงยุทธศาสตร์ เป้าหมายการพัฒนา และแผน หรือแผนงานเดิมให้ครอบคลุมเพิ่มเติมในช่วงระยะเวลาที่จังหวัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการทบทวนแผน หรือแผนงานหลักนั้น ๆ หรือสามารถนำกิจกรรมบางส่วนจากมาตรการเพื่อความยั่งยืนไปเพิ่มเติมในแผนปฏิบัติการประจำปีได้ โดยในการบูรณาการแผนนั้นจำเป็นต้องมีการนำเสนอผลการศึกษาและแนวทางการผนวกผลลัพธ์ดังกล่าวเข้ากับแผนพัฒนาของจังหวัดให้กับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดให้รับทราบ

อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนสุดท้ายของการพิจารณาผนวกโครงการ/ กิจกรรม จากผลการจัดทำ SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดนั้น หน่วยงานเจ้าของแผนจำเป็นต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของแผน และพิจารณาถึงความเร่งด่วนในการดำเนินงานและความพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ รวมทั้งความร่วมมือจากภาคส่วนอื่น ๆ เพิ่มเติม และผลจากการประชุมรับฟังความคิดเห็นร่วมกับสำนักงานจังหวัดสระแก้วและหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ มีข้อสังเกตว่าด้วยข้อจำกัดด้านบทบาทหน้าที่และขอบเขตรับผิดชอบสำนักงานจังหวัดสระแก้วที่ไม่สามารถอำนาจการให้เกิดการจัดทำแผนแม่บทเขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วโดยลำพังได้ จำเป็นต้องอาศัยหน่วยงานที่รับผิดชอบขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจพิเศษร่วมดำเนินการเป็นหลักหากต้องการให้เกิดให้การขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษมีประสิทธิภาพประสิทธิผลมากขึ้นในอนาคต และเสนอให้นำผลการศึกษา SEA ที่ได้มาจัดทำเป็นแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจเฉพาะสำหรับจังหวัดสระแก้ว เพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินงานให้กับหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้องมากำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป